

Finn Varde Jespersen (1914 – 1944)

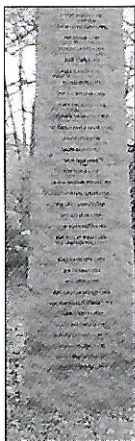
TEKST: Hanne Groth

FOTO: PRIVAT

Finn Varde Jespersen, sønn av Per Mathias Jespersen (OL-gull i turn) og Anna, f. Johnsen, ble født i Kristiania 4. april 1914. Han og søsteren Liv Turid vokste opp på Voksenlia og var begge ivrige medlemmer av Heming. Finn Varde Jespersen døde i flystyr under invasjonen i Normandie, 6. juni 1944.

På 1930-tallet var Finn en aktiv og allsidig idrettsmann, skiinstruktør i Skiklubben Sport, ble nr. 4 i hopprennet i student VM-i 1937 og var med i Birkebeinerrennet i 1940.

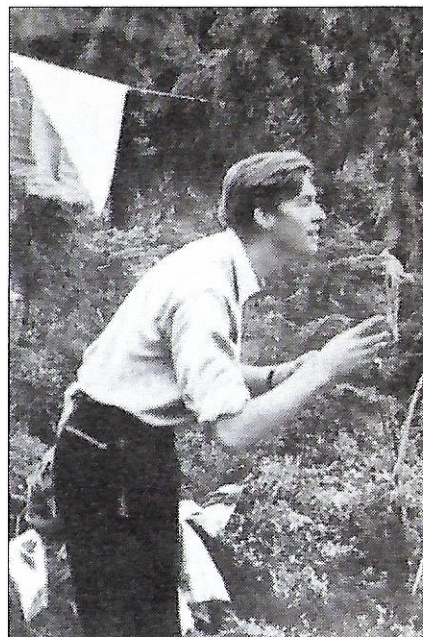
Men først og fremst utmerket han seg som orienteringsløper og var en pådriver i å rekruttere den yngre garde til sporten. Takket være ham ble Heming et fryktet navn i orienteringskretser. Han ble regnet blant Norges fem beste orienteringsløpere, var på landslaget

Omslaget på dagboken: Finn Varde Jespersen i sivil.

og bylaget og vant utallige premier, både for lagene og individuelt. På gjennomreise i Finland i 1940, på vei til Little Norway i Canada, vant han som første nordmann over sine finske konkurrenter i flere løp.

Finn Varde Jespersen tok realartium på Ris skole i 1932 og studerte senere bygningsingeniørfag i Dresden. I 1937 avbrøt han studiene, kom hjem til Norge og gikk ett år på Otto Treiders handelskole. Fra 1937 til krigsutbruddet var han ansatt i elektronikksekselskapet Philips.

Orienteringsløperen Finn i aksjon før krigen.

Da krigen kom, pakket han sekken og tok skiene fatt innover i Nordmarka for å melde seg til forsvarstjeneste. Han traff mange som var ute i samme ærend, og løytnant (senere oberst) Haakon Harlem satte seg fore å danne et kompani av soldater og frivillige som ivret etter å delta. De fikk navnet Sørkedalskompaniet og ble oppdelt i ulike grupper etter sine skiferdigheter.

Dagboken senere publisert

Om tiden under motstandskampen frem til kapulasjonen kan man

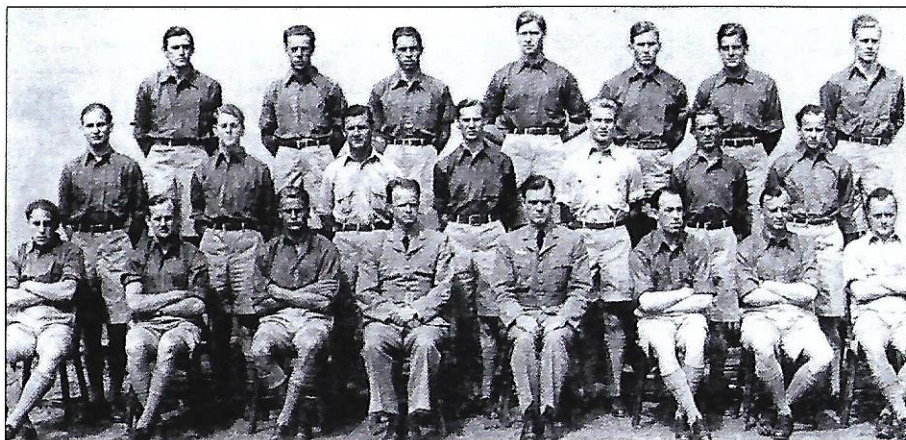
lese utførlig i Finn Varde Jespersens dagbok: ”9. april kommer jeg aldri til å glemme”. Den kom ut i 1983, er supplert med en del faktiske opplysninger og redigert av John Berg. Boken er beskrevet som et av de mest detaljerte kildekriftene fra de norske soldatene i 1940.

Det ble mange tøffe og strabasjose uker før Finn kom tilbake til Oslo 9. mai.

Men både Finn og faren og søsteren, som også hadde deltatt i motstandsbevegelsen som kurér, ville til Nord-Norge og fortsette kampen mot tyskerne der. Den 18. mai dro de med bil til svenskegrensen og kom seg inn i Sverige. Derfra gikk turen nordover til de kunne krysse grensen tilbake til Norge i nærheten av Setermoen og videre til Tromsø, hvor de prøvde på ulike vis å få båttilighet til England. Finn ønsket å komme inn på Hærens flyskole. Turid kom seg med D/S ”Gro” til Færøyene 7. juni, mens Finn måtte vente helt til 13. juni før han fikk plass på en frakteskute som brakte ham til Finland.

Flyver ved Little Norway

Det tok imidlertid måneder før han kunne komme videre mot målet. Fra Helsinki og Moskva gikk ferden med den transsibiriske

Hærens flyvåpen Kull II (februar 1941-august 1941) foran fra v: Bjørn Bjørnstad, Bjørn Ræder, Thorvald Johnsen, Jan Jørgensen, John Ryg, Erik Palm, Rolf Engelsen, Eirik Malm. Andre rad fra v: Hans Petter Gramnæs, Svein Nygaard, Guy Owren, Sigurd Jenssen, Marius Eriksen, Per Bergsland, Erik Westlye. Bak fra v. John Gilhuus, Yves de Castro Henrichsen, Erling Drangsholt, **Finn Varde Jespersen**, Jan Løfsgaard, Gunnar Fosse, Helner Grundt Spang.

jernbanen til Vladivostok, med båt til Japan og videre med tog til Tokyo. Omsider – den 29. desember – var han fremme i Little Norway i Toronto, Canada, hvor han ble møtt av Turid og mange gamle venner fra Oslo.

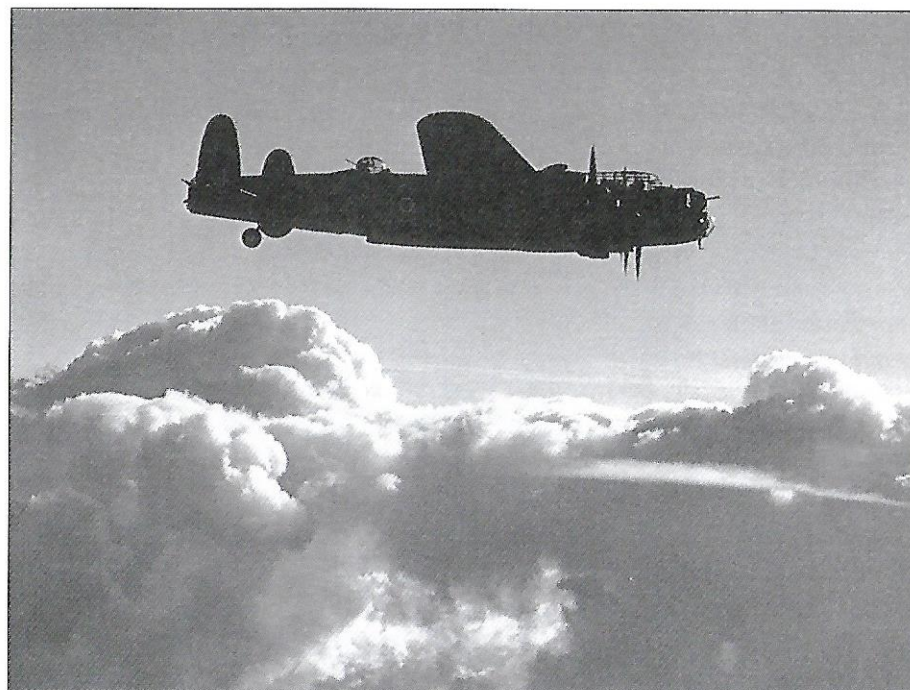
Etter fullført rekruttskole begynte han på flyverutdanning i februar 1941. I september samme år fikk han flyvervingen. Han tjenestegjorde som instruktør ved Little Norway fra januar til oktober 1942, deretter var han ved en norsk enhet i RAF Transport Command i Lachine, Québec, som transporterte bombefly. Han deltok på i alt sju fergeflyvninger fra flyfabrikker i

USA og ut til avdelingene verden over, så langt som til Britisk India. Slike turer kunne ta opptil tre uker.

I november 1943 ble han overført til RAF Bomber Commands treningsbase i England, og i april 1944 ble han beordret til Pathfinder-skvadronen NO 97 Squadron RAF i Lincolnshire, med grad av løytnant. Disse skvadronene var helt sentrale i Bomber Commands taktikk og besto kun av meget erfarne mannskap.

Skutt ned over Normandie

Under invasjonen i Normandie den 6. juni – tidlig i grålysningen

Avro Lancaster fire-motors bombefly, tilsvarende fly som Finn Varde Jespersen var fartøysjef på da han ble skutt ned.

- førte Finn og hans mannskap sitt fire-motors fly LancasterBII/OFG mot Cherbourg. Oppgaven var å markere tungt tysk kystartilleri og generelt holde tyske fly unna invasjonstrendene. Etter markeringen ble de tyske stillingene bombardert og tilintetgjort. I alt 18 fly deltok. Tre, deriblant Finns, kom aldri tilbake.

I et brev fra Luftforsvaret til Finns foreldre datert juni 1945 står det:

Hva som nøyaktig er skjedd med Deres sønns fly, vet man ikke; sannsynligvis ble det skutt ned. Kun ett av besetningsmedlemmene er senere funnet. Dessverre ble ikke Deres sønn funnet.

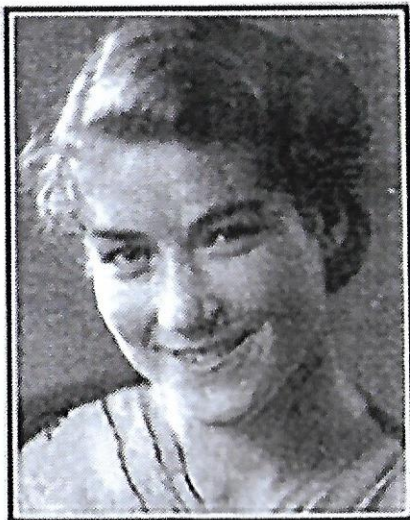
Deres sønn var noe utover det helt alminnelige som bombeflyver. I den anledning tillater en seg å sitere fra sjefene på de to siste kampflyskoler Deres sønn og hans besetning gjennomgikk: "An above average pilot, and captain. Will do

anything to get on with the job. His crew are as keen as he is".
"The captain of this above average crew is the keenest I have ever seen – should be outstanding in operations".

Deres sønn var en førsteklases nordmann, som representerte sitt land på en utmerket måte. Den 5/4 1944 ble han tildelt Haakon VII 70-års medalje.

Deres Hj. Riiser-Larsen

I desember 1945 innstilte sjefen for Sørkedalskompaniet Finn Varde Jespersen til Krigsmedaljen. Flyvåpenet kunne vise til britiske rapporter til støtte for innstillingen, og i 1946 fikk han Krigsmedaljen post mortem.

Finns søster Liv Turid Jespersen.

Søsterens liv

Liv Turid Jespersen ble født 22. februar 1917. Hun var en dyktig slalomkjører og hadde planer om å delta i OL i 1936, men var så uheldig å brette benet under prøvelekene. Da krigen kom, meldte hun seg straks til tjeneste i motstandsbevegelsen som kurér, oftest på ski. Hun pugget de militære hemmelighetene utenat for ikke å bli tatt med kompromitterende papirer. Da det etter hvert ble for farlig, kom hun seg via omveier til Canada, hvor hun endte i Little Norway sammen med sin bror. Der traff hun sin mann Fritz Thoresen som var flyinstruktør og arbeidet sammen med Finn i RAF Transport Command. De bodde i Montreal. I 1943 fikk de sønnen Kjell. Etter krigen kom de hjem til Norge og bosatte seg i Oslo.

Fritz Thoresen fortsatte som flyver for SAS og Braathens. Han omkom i en flyulykke over Ankara i 1960.

Turid flyttet til Washington DC og arbeidet som skiinstruktør. Blant hennes elever var astronauten John Glenn. Hun var ivrig på ski helt til hun fikk slag i 70-årsalderen. Hun døde 17. januar 1991 og er gravlagt i Lardal ved siden av sin første mann og sønnen Kjell.

Den 6. juni 2014 mintes de allierte ved Angela Merkel og Vladimir Putin, 70-årsdagen for landgangen i Normandie. I landsbyen Osmanville ble det avduket en minnestein over Jespersen og hans besetning. Forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen og generalinspektør for Luftforsvaret Per Egil Rygg var til stede. Endelig fikk "glemte" nordmenn også sin del av hyllesten.

Kilder:

Finn Varde Jespersens dagbok
Idrettslaget
Heming gjennom 30 år
G. Johnsen
og J. Gaarder:
"Våre falne"
Wikipedia